

11/2006 OL.

Beszámoló
a Magyar Országos Levéltár
2005. évi tevékenységéről

Tartalom

A) VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
B) MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK	5
I. A költségvetés	5
II. A levéltár szervezete, a működés személyi feltételei	6
III. Műszaki és informatikai fejlesztés, épület-karbantartás	7
C) SZAKMAI MUNKA	8
I. Illetékességi gyűjtőterületi tevékenység	8
II. Állománygyarapítás	10
III. Állományvédelem	13
1. Általános tevékenység	13
2. Állományellenőrzés	14
3. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)	14
4. Restaurálás	15
5. Állományvédelmi könyvkötés	15
6. Fertőtlenítés	15
7. Hangfelvételek, gyorsírással anyag mentése	16
IV. Rendezés	16
V. Selejtezés	17
VI. Segédletkészítés	17
VII. Kutató- és ügyfélszolgálat	19
1. Kutatószolgálat	19
2. Ügyfélszolgálat	20
VIII. Kiadványkészítés	21
1. Megjelent kiadványok	22
2. Elektronikus kiadványok, adatbázisok (CD, DVD)	23
3. Elkészült, lektorált kiadványok	23
4. Munkában lévő kiadványok	24
IX. Közművelődés és tudományos közélet	24
X. Könyvtár	25
XI. Nemzetközi kapcsolatok	26
XII. Képzés és továbbképzés	27
XIII. Vezetés, ügyvitel	28

A) VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyar Országos Levéltár – mint az ország központi általános levéltára – a beszámoló esztendejében kisebb módosításokkal, de alapvetően teljesítette az éves munkatervben meghatározott feladatait. Átvette az illetékességi körébe tartozó szervektől a maradandó értékű levéltári anyagot, gyűjtötte a maradandó értékű magániratokat, biztosította az őrzött levéltári anyag feldolgozását, számottevő részt vállalt a levéltárügy központi feladatainak a megvalósításában, jelentősen hozzájárult a történeti források tudományos feldolgozásához.

A munka meghatározó elemeit jelentették az infrastruktúra modernizációjának folytatása és stabilizálása, szakmai tekintetben – miként a korábbi években is – a levéltári anyagról szóló tájékoztatás lehetőségeinek, feltételrendszerének a bővítése, a levéltári anyag elektronikus nyilvántartására történő áttérés előkészítése.

Az intézmény működését a beszámoló évében kétségkívül kedvezőtlenül befolyásolták az ún. kötelező maradványképzésre vonatkozó központi rendelkezések. Mindenekelőtt megnehezítették a rendszeres, átgondolt gazdálkodást, a középtávú stratégiai tervezést, de hosszú évek után újból visszalépést hoztak az intézmény rendeltetésszerű feladatainak ellátásában is. Ezt a negatív hatást csak kevésbé enyhítette az, hogy december folyamán a zárolt összeg egy részét feloldották. A kötelező maradványképzés által zárolt összeg (170 000e Ft) visszatarthatása érdekében az év derekán takarékosági intézkedési tervet készítettünk, amely megjelölte mindazokat a területeket, ahol az intézmény szűk mozgásterében eredményeket lehet elérni. Ily módon a téli hónapokban két órával rövidítettük a nyitvatartási időt, 90 perccel korábban bezártuk épületeinket. Csökkentettük az irodaszer-beszerzést, felbontottunk egyes karbantartási szerződéseket, elhalasztottunk tervezett felújításokat, töröltünk egyes külföldi tanulmányutakat. Növelte a gazdálkodási gondokat az is, hogy a Nemzeti Kulturális Alapprogramnál végrehajtott hasonló intézkedések miatt több (időközben teljesített) pályázati programra csak utólag, jelentős késéssel – döntően az év utolsó hónapjában, sőt 2006 első hónapjaiban – kaptuk meg a megítélt támogatást. Az életbe léptetett takarékosági intézkedések az intézmény üzemszerű működésében (közüzemi díjak fizetése, elháríthatatlan karbantartási munkák elvégzése) azonban fennakadást nem okoztak.

Az év folyamán valamennyi épületünkben megtörtént a munkavédelmi bejárás, a felmerült kisebb hiányosságok megszüntetését az intézményi karbantartók megkezdték, a nagyobb problémák felszámolása azonban jelentős pénzügyi ráfordítást igényel.

A személyi állományt illetően megállapíthatjuk, hogy a Magyar Országos Levéltárban az éves mozgás megfelel a normális körülményeknek, azt alapvetően csak a nyugállományba vonulások befolyásolják.

Annak érdekében, hogy munkatársaink szakmai ismereteit szinten tartsuk és fejlesszük, konzultációkat és ismeretfelmérést szerveztünk. Az ennek során szerzett tapasztalatok megerősítették, hogy a megfelelő színvonalú ismereteket (kezdve a levéltári tevékenységgel kapcsolatos jogszabályoktól a levéltári anyag feldolgozásáig) csakis szervezett rendszeres továbbképzés (posztgraduális képzés) keretében lehet megszerezni. Ennek megteremtésében – figyelemmel a szükséges jogszabályi háttérre is – eredményt nem tudtunk elérni.

Az intézmény tevékenységét jellemző mutatókból az éves munkaterv összefüggéseiben a következő témacsoportok emelhetők ki:

- a levéltári anyag rendezésének folytatása, a kutathatóságot elősegítő hagyományos és modern (elektronikus) segédletek készítése, korábbi elektronikus segédletek konvertálása,
- a levéltári anyag raktári rendjének ellenőrzése, korrekciója,
- az informatikai hálózat fájlstruktúrájának kialakítása, a belső programok fejlesztése,
- az egységes elektronikus nyilvántartási projekt beüzemelése és oktatása,
- az új honlap kialakítása,
- a letéti anyagok nyilvántartásának elkészítése, a letéti ügyek feldolgozásának megkezdése,
- a biztonsági mikrofilmek készítése,
- részvétel a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) Levéltári Kollégiuma számára a stratégiai és módszertani anyagok (informatikai stratégia, fondjegyzék példatára) kidolgozásában,
- a közép- és felsőfokú szakemberképzés szervezése és az abban való oktatói részvétel,
- több társrendezővel a IV. Jelenkor-történeti Konferencia megszervezése,
- forráskiadványok, levéltári segédletek, szakmai folyóiratok (Levéltári Közlemények, Levéltári Szemle, Turul, ArchivNet) kiadása,
- az Európai Örökség Napjai programjában való részvétel,
- részvétel a nemzetközi tanácskozásokon és rendezvényeken (DLM-Fórum konferenciája), a két oldalú kapcsolatokban.

Külső vállalkozóval készítettük el a MOL új honlapját, az adatok frissítését és tartalmi bővítését munkatársaink folyamatosan végzik. A régi honlap tartalmi áttöltését követően az év közepétől már csak az új honlapcímen szolgáltatunk információkat (www.mol.gov.hu).

Az Oktatási Minisztériummal létrejött megállapodás alapján – jelentős időráfordítással – folytattuk a Családi Emlékezet Program bevezetésének előkészítését, majd az év második felétől végezzük a folyamatos üzemeltetést. A program iránti érdeklődés minden várakozást felülmúlt.

Sikeresen megoldottuk az egységes elektronikus nyilvántartás létrehozásával kapcsolatos közbeszerzési feladatokat.

*

Rögzítenünk kell azt a tény is, hogy a szakmai feladatok jó színvonalú teljesítése mellett a 2005. évi munkatervi irányelvek egyes célkitűzései (királyi könyvek adatbázisának befejezése, az ún. erdélyi irattöredékek nyilvántartásba vétele, az 1945–1964 között keletkezett külügyi iratok adatbázisának elkészítése, a szlovákiai mikrofilmek repertóriumának befejezése, állományvédelmi oktatás) a hibás tervezés, az indokolt módosítások és az előre nem látható akadályok (betegségek) következtében nem valósultak meg. Ezek pótlására 2006-ban különös figyelmet fordítunk.

*

Az NKÖM illetékes vezetőivel és a Levéltári Főosztállyal a kapcsolat zavartalan és magas színvonalú volt.

Az intézmény biztonsága jó, az együttműködés az NKÖM Vagyonvédelmi Kht. képviselőivel zavartalan volt.

Annak elősegítésére, hogy az intézmény mint nemzeti közgyűjtemény érdekeit szélesebb közgyűjteményi körben is megfogalmazhassuk, megalakulásától részt veszünk az Országos Közgyűjtemények Szövetsége munkájában. A szervezet elnökségében a főigazgató képviseli a Magyar Országos Levéltárat.

Az érdekképviselőket ellátó reprezentatív szakszervezeti csoporttal és a Közalkalmazotti Tanáccsal az intézmény vezetése minden előírt témában konzultált és elvégezte a szükséges egyeztetéseket. A jogszabályi előírások szerint lebonyolítottuk a munkavédelmi képviselők választását.

B) MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK

I. A költségvetés

A költségvetés a beszámoló évében nominálisan az előző évi szintet biztosította. A Levéltár eredeti előirányzata 1 157 600e forintot tett ki, amihez az előző évi jóváhagyott pénzmaradvány, a működési bevétel és az átvett pénzeszközök társultak. Ily módon az előirányzat 1 476 846e forintra módosult. Intézményi beruházásra az eredeti összeghez (27 300e Ft) képest ugyancsak számottevően megemelt keret (146 056e Ft) állt rendelkezésre. A levéltárfenntartótól kapott többletámogatás tette lehetővé, hogy 2006-ra is áthúzódóan folytassuk az informatikai modernizációt és a digitalizálást. Ugyancsak külön támogatás biztosította az óbudai épületben szükségessé vált felújítás elvégzését és a csatornázási munkákkal a 10 évvel ezelőtti beruházás teljes lezárását, továbbá az intézmény létrejöttének 250. évfordulója alkalmából tervezett emlékülés és nemzetközi konferencia előkészítését.

Rendelkezésre álltak a közalkalmazotti továbbképzésre, a biztonságtechnikai fejlesztésre, az NKÖM Levéltári Szakfelügyelet, az NKÖM Kutatási Kuratórium, az NKÖM Levéltári Kollégium működtetéséhez szükséges összegek.

Pályázati támogatást a Nemzeti Kulturális Alapprogramtól (= NKA, 29 pályázatra 49 376e Ft) kaptunk. Ezenfelül egy OTKA pályázatot kezeltünk.

Változatlanul komoly problémát jelent – miként ezt több alkalommal is jeleztük – hogy az intézmény által használt (részben műemléki) épületek normális karbantartására, mindinkább elháríthatatlan felújítására, esetleges korszerűsítésére nincsen pénzügyi fedezet. Ezzel a ténnyel az intézményfenntartónak legalább a tervezés szintjén mihamarabb számolnia kell.

A pénzügyi előírások folyamatosan változó világában a Gazdasági Hivatal vezetői és pénzügyi munkatársai változatlanul jó színvonalon, felelősségtudattal végezték a munkájukat. A belső ellenőrzés előírászerűen működött.

II. A levéltár szervezete, a működés személyi feltételei

2005-ben az intézményben szervezeti és magasabb vezetői szintű változás nem történt, így a szakmai munka irányítása és ellenőrzése stabilizálódhatott. A Szervezési Osztály vezetését – dr. Korpás Zoltánt követve – július 1-jétől dr. Ólmosi Zoltán vette át.

Állományi létszámunk 7 fő új álláshellyel 277 főre emelkedett, valamennyi álláshely betöltése megtörtént. Az év folyamán 19 fővel létesítettünk közalkalmazotti jogviszonyt, és 16 fő munkaviszonya szűnt meg (7 fő nyugdíjba vonult, 6 fő közös megegyezéssel távozott, 1 fő szerződése lejárt, 2 fő elhunyt).

Az év folyamán előírt illetményemeléseket végrehajtottuk, biztosítottuk az újonnan felmerülő (nyelv- és tudományos) pótléki igények kifizetését. Ezzel, illetve a 13. havi illetménnyel az egy főre jutó átlagkereset 184 300 Ft/hóra (a 2004. évi 171 100 Ft 7,7%-kal) emelkedett. Valamennyi munkatársunk alapilletménye meghaladja az érvényes bértáblában meghatározott kötelező összeget. A 2005. évi pótlékalap 18 900 Ft/hó/fő volt. Vezetői pótlékot 27 fő, címpótlékot 72 fő, tudományos pótlékot 92 fő, nyelvpótlékot 49 fő, egészségkockázati pótlékot 168 fő, egyéb feltételtől függő pótlékot 16 fő kapott.

Az intézmény vezetése a beszámoló évében is hozzájárult a dolgozók szak szervezeti üdültetéséhez és a különböző házi rendezvények kiadásaihoz, beiskolázási, temetési és szociális segélyt folyósítottunk az arra jogosultaknak. Valamennyi dolgozónk egész évben megkapta a 4000 Ft/hó étkezési támogatást, az iskolás korú gyermekes dolgozóink 10 000 Ft/gyermek beiskolázási támogatásban részesültek, valamint a beadott kérelmek alapján összesen 710 000 Ft segélyt fizettünk ki.

A Magyar Országos Levéltár szakmai elismerését, a Pro Archivo Regni-díjat Sudár Jánosné restaurátor, a kimagasló tudományos tevékenység elismerésére

alapított Ember Győző Díjat dr. Koroknai Ákos főtanácsos, főlevéltáros kapta. Az államalapítás ünnepén, augusztus 20-án a Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje (Polgári Tagozat) kitüntetés adományozta dr. Mandur Ferencné gazdasági igazgatónak, míg a nemzeti kulturális örökség minisztere kimagasló szakmai munkájuk elismeréseként Pauler Gyula Díjat adományozott Prof. Dr. Érszegi Géza főtanácsos, főlevéltárosnak és Sipos Antalné főtanácsos, főlevéltárosnak.

III. Műszaki és informatikai fejlesztés, épület-karbantartás

A beszámoló évében is az intézményi infrastruktúra javítása, a működési feltételek jobbítása volt a meghatározó cél. Ennek megfelelően folytattuk az informatikai hálózat fejlesztését, bővítését, a működési feltételek hibáinak megszüntetését. Az egységes elektronikus nyilvántartási program fejlesztésével összefüggésben további beruházásokat hajtottunk végre. 37 munkaállomást, 4 nyomtatót és 16 egyéb egységet szereztünk be, a régi gépekkel együtt összesen 60 számítógép telepítését és rendszerbe állítását végezték el munkatársaink. Egyúttal – a veszélyes hulladékokra vonatkozó előírásoknak megfelelően – leselejtezték számos informatikai eszközt (31 számítógép, 43 monitor, 6 nyomtató, 16 egyéb eszköz), vagyis az év folyamán az informatikai felszereltségünket szinten tartottuk.

2005 végére 195 munkatársunk rendelkezik számítógéppel, amelyek közül 181 alkalmas a hálózati kapcsolatok kezelésére.

A szoftverfejlesztésben saját erőből (Szűcs István informatikus munkájával) továbbléptünk a nyilvántartási (Fond-X, Digitális Fotók Adatbázisa), a restaurálási (RESTINFO), a térképtári (Térképtár) és egyes iratanyaghoz kapcsolódó (segédlet jellegű, pl. Batthyány-missilisek) adatbázisok fejlesztésében; az ISTAR-programban pedig nemcsak saját adatainkat töltjük fel, de valamennyi levéltár adatközlésében, valamint az összesítésben is közreműködünk. Ugyancsak saját fejlesztésben elkészítettük a magyarországi egyesületek adatbázisát.

A belső informatikai szabályozás munkálatai tovább folytak ebben az évben is: kialakítottuk a levéltár egységes fájlstruktúráját, valamennyi épületben új, önálló fájlservert állítottunk üzembe, továbbá a tervezett informatikai szabályzat részeként elkészítettük a MOL mentési stratégiáját.

A VIII. Repográfiai osztály és a X. Állományvédelmi osztály keretében működő műhelyek fejlesztését (NKA) pályázati támogatások felhasználásával valósítottuk meg.

Kiemelt eredménynek tekintjük, hogy az óbudai részlegben üzembe helyezett levegőtisztító szűrőrendszer a levegőt 99%-ban megtisztítja, ennek hatására valamennyi raktárban az ott őrzött iratok savas papírányagának bomlása lelassul,

és várható élettartamuk az eddigiekhez képest megnő. Ez a papírsavasodási problémák megoldásához további időt biztosít.

Az állományvédelmi munkákhoz ugyancsak pályázati támogatásból szereztünk be szakmai anyagot, eszközöket és vegyszereket, továbbá adatgyűjtős (lég-állapot- és környezeti mérő-)műszereket, HEPA-szűrős portalanító berendezést és asztali porelszívót, felületi pH-mérő eszközt. A reprográfiai műhely számára a mikrofilmfelvevő berendezések zavartalan működéséhez alkatrészeket és filmnyersanyagot, továbbá a papírszáritó géphez adagoló egységet vásároltunk. A VIII. osztály keretében működő óbudai kutatóteremben igen nagy használatnak kitett és emiatt folyamatosan amortizálódó mikrofilmolvasók cseréje során 3 Gideon 1000 típusú filmolvasót helyeztünk üzembe (korábban Indus Super Carrel típusú olvasógépeket vásároltunk, ezek karbantartása és javítása azonban jóval nehezkesebb, és konstrukciójuk is rosszabb, így a továbbiakban az új típusú gépekkel kívánjuk az igényeket kielégíteni).

Az épület-karbantartási munkák közül nagyságrendileg kiemelendő a Bécsi kapu téri épületben a 75. számú raktár, a III. emeleti mosdó, a teherlift felújítása, a Hess András téri épületben a központi fűtés tágulási tartályának a cseréje, az alagsori műhelyek és az őrségszobák felújítása. Mindezekon felül folyamatosan elvégeztettük az előírt kisebb karbantartási feladatokat. Pénzügyi fedezet hiányában nem kerülhetett sor több indokolt karbantartási, illetve felújítási munkára, mint pl. a Hess András téri toronyépület felvonójának javítására.

A szükséges mértékben gondoskodtunk a fax- és másológépek, berendezési tárgyak javításáról és pótlásáról.

C) SZAKMAI MUNKA

(A részletes adatokat a szervezeti egységek beszámolóit tartalmazzák.)

I. Illetékességi gyűjtőterületi tevékenység

2004 óta az iratörző (V. és VI.) osztályok korábbi gyűjtőterületi feladatait – az iratkezelés és -selejtezés ellenőrzését, az iratkezelési szabályzatok, irattári tervek véleményezését és jóváhagyását, a szervnyilvántartások vezetését – a kizárólag erre a célra létrehozott önálló szervezeti egység, a VII. Kormányzati gyűjtőterületi osztály végzi, és megállapítható, hogy tevékenysége 2005-re teljesen integrálódott a levéltári szakfeladatokba, hatékonysága megmaradt, vagyis igazolta létrehozásának szükségességét. A IV. Gazdasági szervek osztálya továbbra is önállóan látja el az illetékességi gyűjtőterületi munkát.

Az illetékességi gyűjtőterülettel foglalkozó szervezeti egységek a munkatervnek megfelelően kiemelt figyelmet fordítottak a szervnyilvántartások vezetésére, a kormányzati szervek átalakulásával kapcsolatos iratmozgások nyomon követésére, az elektronikus iratkezelés tapasztalatainak összegyűjtésére. Ez

utóbbi témakörben a VII. osztályon az elemző tanulmány befejezése a következő évre tolódott.

Az elektronikus alapon nyugvó szervnyilvántartási rendszert a 10/2002. (IV. 13.) NKÖM rendeletben előírt egységes nyilvántartó program (e-Archivum) keretében valósítjuk meg. Tesztelését és próbaüzemét a tárgyévben elvégeztük.

A IV. Gazdasági szervek osztálya három kérdésre összpontosította illetékeségi felügyeleti tevékenységét:

1.) A felszámolt, végelszámolt vállalatoktól az iratátvételek lezárására, beleértve a felszámolási, végelszámolási eljárások iratainak átvételét is. A pontos tervezés érdekében felmérték e vállalatok (összesen 112 szerv) még kint lévő iratanyagait. A felmérés során bebizonyosodott, hogy a vállalatok a működésük során keletkezett iratanyagaik jelentős részét átadták. Kivételt képeznek a Nógrád Megyei Levéltár tiribesi részlegén őrzött iratanyagok, továbbá a Ganz-MÁVAG viszonylag jelentős terjedelmű tervdokumentációja.

2.) Annak tisztázására, hogy a korábban privatizált vállalatok az állami időszakban keletkezett irataikat levéltári őrizetbe adják-e vagy maguk kívánják azokat őrizni.

3.) A tartósan állami tulajdonú részesedéssel működő vállalatokkal való kapcsolattartásra.

Az osztály munkatársai az ellenőrzések során – kényszerből – egyre többször végeztek helyszíni rendezési munkát (pl.: a Belügyminisztérium őrizetében volt VIDEOTON TÜK-iratok, Balatonfüzfőn a Nitrokémia iratai, az Elektrotechnikai Múzeumban a Magyar Kábel Művek és jogelődei iratai, a tiribesi levéltári részlegben őrzött iratok).

A VII. Kormányzati gyűjtőterületi osztály tervszerűen tovább folytatta a szervnyilvántartás naprakész teljes körűvé tételét, a szervek szervezeti és működési szabályzatainak, alapító okiratainak összegyűjtését, az új szervek esetében kezdeményezte a kapcsolatfelvételt, véleményezte és jóváhagyta az iratkezelési szabályzatokat, ellenőrizte a selejtezéseket. Ezekben a tevékenységi körökben 946 ügyiratot intéztek el.

Az osztály munkatársai által ellenőrzött szervek között volt: Miniszterelnöki Hivatal és egyes szervei, Alkotmánybíróság, APEH, Állami Számvevőszék, Belügyminisztérium (és intézményei), Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnoksága, Egészségügyi Minisztérium, Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Informatikai és Hírközlési Minisztérium, Külügyminisztérium, Központi Kárrendezési Iroda, Legfelsőbb Bíróság, Magyar Államkincstár, Oktatási Minisztérium, Pénzügyminisztérium, Vám- és Pénzügyőrség, számos hivatal (13), hatóság (2), felügyelet és szolgálat (4), egyéb országos

hatáskorú szerv (10), közhasznú társaság (16), (köz)alapítvány (16), kamara (6), intézet (17), országos (kisebbségi) önkormányzat (9), kulturális szerv és közgyűjtemény (11).

Az intézményi illetékességi gyűjtőterületi munka mutatói, 2002–2005

	2002	2003	2004		2005	
			IV.	VII.	IV.	VII.
			osztályok együtt		osztályok együtt	
ellenőrzött szerv	113	141	44	147	44	149
			191		193	
ellenőrzési alkalom	159	182	54	188	104	187
			242		291	
iratkezelési szabályzatok, irattári tervek véleményezése		113	24	75	6	212
			99		218	
selejtezési jegyzőkönyvek felülvizsgálata	323	472	112	234	93	265
			346		358	

Szakmai módszertani szempontból jelentőséggel bírt, hogy a Miniszterelnöki Hivatal és az Informatikai és Hírközlési Minisztérium által irányított kormányzati elektronikus iratkezelési program (KEIR) szakértői testülete munkájában Szőke Zoltán főlevéltáros továbbra is részt vett.

A III. Családi levéltárak és gyűjtemények osztálya a maradandó értékű magániratok védettségével kapcsolatos eljárásokban a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) számára készített szakvéleményeket, de ezen felül adategyeztetéssel, adatkereséssel vagy digitális képkészítéssel is hozzájárult az eljárások lefolytatásához. Bár a védettségi ügyek elméletben nem az osztályt terhelték, a gyakorlatban a KÖH-nek nyújtott szakmai háttérmunka – különösen a védett levéltári anyag azonosítása – 2005-ben is jelentős feladat volt.

II. Állománygyarapítás

Az illetékességi körben történő iratátvétel kisebb – a következőkben ismertetett – eltérésekkel tervszerűen folyt. Kiemelendő tény, hogy a Hadtörténelmi Levéltártól átvettük a korábbi években az illetékesség megsértésével odakerült irategyütteseket, ezek között is a Munkásörtség Országos Parancsnokságának levéltári anyagát; átvettük továbbá a BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalától a két világháború közötti időszak választási iratait; az Országgyűlés Hivatalától az 1989/1990. évi törvények eredeti példányait. Sajnálattal kell rögzítenünk, hogy több törvény eredeti példánya a többször megismételtetett kutatás ellenére sem volt fellelhető. A munkatervben meghatározott cél, az 1989 előtt keletkezett kormányzati iratanyag átvételének lezárása az egyes iratképzőknél tapasztalható problémák miatt nem teljesült.

Az átvett iratanyag mennyisége az előző évhez képest csökkent. A Levéltár iratállománya **1090,11** (2004-ben: **1241**) iratfolyóméterrel gyarapodott. Ebből:

az I. Központi és regionális kormányzervek (1526–1867) osztálya tényleges gyarapodása **1,15 ifm** (Magyar Országgyűlés Hivatala: 1989/91. évi törvények hiteles példányai /N 45/, vétel és ajándék útján megszerzett iratok), átrendezés-sel együtt **41,98 ifm**;

a II. Polgári kori kormányzervek (1867–1945) osztálya összgyarapodása **11,59 ifm** (Belügyminisztérium Bevándorlási és Allampolgársági Hivatal /K 150/, 1934–1946), más osztálynak átadott 3,51 ifm iratanyagot;

a IV. Gazdasági szervek osztálya gyarapodása **248,09 ifm** (összesen 32 szerv iratai, ebből 6 új fond, 1 új állag, a többi gyarapodás: ÉPGÉP, 1963–1998; Hungarotex Vállalat, 1986–2000; Geominco Rt., 1968–2001; Mobil Jármű és Alkatrészkereskedelmi Vállalat, 1994; Tannimpex Vállalat, 1992–2004; VEGYTEK, 1991–1997; VASÉRT, 1990–1996; Gépipari Építő Vállalat, 1956–1996; Általános Épülettervező Vállalat, 1949–1995; Magyar Kábel Művek, 1892–1976; VIDEOTON Elektronikai Vállalat, 1981–1990; Hungarokert Kft., 1989–1996 /2001/; Ferroglobus Vállalat, 1949–1993; Óra- és Ékszerkereskedelmi Vállalat, 1959–1990; Ferunion Vállalat, 1950–2002; IPARTERV, 1962–1994; BÁV, 1955–1998; Magyar Nemzeti Bank Rt., 1961–1995; Hídépítő Vállalat, 1964–1969; 23. számú Autóközlekedési Vállalat, 1966–1977; MALÉV Vállalat, /1962/ 1968–1973; MÁVAUT, 1964–1977; KPM Autóközlekedési Tröszt, 1968–1970; AFIT, 1968–1977; Volán Tröszt, 1971–1977; Volán 21. számú Vállalat, 1971–1977; ÁPV Rt., 2004; Magyar Nemzeti Bank /Pesti Magyar Kereskedelmi Bank/, 1922–1952; Magyar Államkincstár /Állami Fejlesztési Bank/, 1954–1990; MALÉV Rt., /1963/ 1968–1988 /1989/; GYSEV Rt., 1887–1990 /1993/; Magyar Villamos Művek Rt., 1974–1991; MALÉV Rt., 1950–1988; Gyöngy és Lelkes Papírrégiség Kft., 1896–1941). Az osztály a profiltisztítás keretében összesen **224,46 ifm** iratanyagot adott át a II. és a VI. osztálynak.

A Magyar Országos Levéltár és a Budapest Főváros Levéltára között a korábbi – az illetékességi elhatárolásra vonatkozó – megállapodások alapján a gazdasági szervek iratait illető fondegysítés sajnálatos módon nem folytatódott, az egyeztetések is szüneteltek.

az V. Politikai kormányzervek (1945–) és MDP–MSZMP iratok osztálya gyarapodása **581,45 ifm** (Külügyminisztérium /egyes állagok/, 1945–1950, 1964–1980, 1988–1989; Belügyminisztérium /egyes állagok/, 1948, 1956–1960, 1971–1976, 1989–1990, 2004; Igazságügyi Minisztérium /egyes állagok/, 1952–1969, 1975–1979; Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, 1962–1988; Népművelési Minisztérium, 1951–1955; Művelődési Minisztérium, 1974; Kulturális Minisztérium, 1974–1980; Oktatási Minisztérium /egyes állagok/, 1974–1980; Művelődési Minisztérium /egyes állagok/, 1986–1989; Legfőbb Ügyészség,

1989; Kiadói Főigazgatóság, 1988–1989; Filmfőigazgatóság iratai, 1988–1989; Művelődésügyi szakszervezeti bizottságok iratgyűjteménye, 1948–1979; Állami Ellenőrzési Minisztérium, 1951–1956; Debreceni Hadifogoly Átvevő Bizottság, 1945–1950; A Magyar Dolgozók Pártja Hadifogoly Irodája, 1948–1951; Munkásőrség Országos Parancsnoksága, 1957–1989; Munkásőrség társadalmi állományának személyi kartonjai, 1957–1989; Társadalombiztosítási Főigazgatóság, 1950–1992; Egészségbiztosítási Önkormányzat, 1993–1998; Kisebbségi Kerekasztal, 1990–1993; Magyar Televízió, 1975–1996; Magyarországi Németek Demokratikus Szövetsége, 1955–1995; Múcsarnok, 1969–1990). 2005-ben 91,30 ifm anyagot nem vett át az osztály, miután az iratképzők az iratokat ügyviteli szempontok miatt visszatartották, nem fejezték be az átadásra előkészítést, nem minősítették vissza, vagy az iratok értékhatár-vizsgálata szükséges (Miniszterelnöki Hivatal, 1989; Magyar Ügyvédi Kamara és jogelődei, 1964–1991; Igazságügyi Minisztérium /egyes állagok/ 1950–1954, 1962–1980; Szociális Intézetek Központja, 1970–1987; Országos Reuma és Fizioterápiás Intézet, 1969–1989; Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség, 1984–1993; Országos Haematológiai és Vértranszfúziós Intézet, 1970–1994; Nyugdíjas Egészségügyi Dolgozók Otthona, 1968–1997; Egészségügyi Szakdolgozók Központi Továbbképző Intézete, 1968–1994; Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, 1970–1997);

a VI. Gazdasági kormányzervek (1945–) iratainak osztálya gyarapodása összesen **429,32 ifm**, ebből iratképzőtől átvett anyag 207,04 ifm (Pénzügyminisztérium /egyes állagok/, 1961–1995; Ipari Minisztérium /egyes állagok/ 1979–1991; Kohó- és Gépipari Minisztérium /egyes állagok/, 1953–1979; Közlekedési és Postaügyi Minisztérium, 1956–1977; Országos Tervhivatal /egyes állagok/, 1959–1990; Külkereskedelmi Minisztérium /egyes állagok/, 1972–1988; Belkereskedelmi Minisztérium /egyes állagok/, 1962–1991; Agrárgazdasági Kutató Intézet, 1957–1991; MÉM Statisztikai és Gazdaságelemző Központ, 1969–1989; Helyiipari Kutatóintézet, 1959–1974; Központi Szolgáltatásfejlesztési Kutatóintézet, 1976–1982; Szolgáltatási Kutatóintézet, 1983–1990; Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet, 1954–1989; Magyar Gazdaságelemző Intézet, 2001–2002). 163,00 ifm anyagot nem vett át az osztály, ennek okai között említhető, hogy az iratképzők az iratokat nem készítették elő átadásra vagy ügyviteli szempontok miatt visszatartották (Központi Adóhivatal, 1954–1968; Pénzügyminisztérium /egyes állagok/, 1969–1980; Erdészeti Tudományos Intézet, 1945–1960; Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, 1989–1990; Közlekedési és Postaügyi Minisztérium, 1975–1983 Posta, Rádió, Televízió Műszaki Igazgatóság, 1961–1989; Távközlési Kutató Intézet, 1960–1988; EX-PO Kormánybiztosi Iroda iratai, 1989–1996; Szilikátipari Kutatóintézet, 1987–1995; Vám- és Pénzügyőrség, /előszervek általános iratai, visszaminősített iratok, 1945–1961, 1980–1995).

A III. Családi levéltárak és gyűjtemények osztálya a tulajdonosának történő visszaadásra előkészítette a P 1470 Angolkisasszonyok Magyarországi Rendfőnöksége iratait (0,87 ifm). Vásárlás útján került a levéltárba a Pálmay-hagyaték utolsó részlete (benne középkori oklevéllel); ajándékozás, belső iratátadás (más osztálytól), bevételezés, saját reprodukció és letét útján a 2005. évi gyarapodás összesen 5,657 ifm, 13 középkori oklevél, 3 pecsétmásolat, 432 fénykép. A szerzeményezés révén a P szekció 13 új törzsszámmal (P 2196–2208), a Q szekció 7 új törzsszámmal (Q 442, 444–449), az R szekció 1 új törzsszámmal (R 355) és az U szekció 44 új törzsszámmal (U 1322–1354) gazdagodott.

Az iratgyarapodás tételes jegyzékét a magyarországi közlevéltárak iratgyarapodásáról készült kiadvány tartalmazza.

A Magyar Országos Levéltárban őrzött levéltári anyag 2005. december 31-én **73 285,41** (2004: 72 195) iratfolyóméter volt. A Filmtár állománya 2005. december 31-én **63 682 571** (2004: 62 262 986) felvétel volt, ami **1 419 783** (2004: 1 275 746) felvételnymi gyarapodást jelent.

III. Állományvédelem

1. Általános tevékenység

Az állományvédelmi tevékenység az előző évekhez hasonlóan jó színvonalon folyt. Az X. Állományvédelmi osztály az elkerülhetetlen nehézségek (betegségek, nagy számú előre nem tervezhető feladat) ellenére jó színvonalon teljesítette mind az intézményt, mind az egész magyar levéltárügyet érintő feladatait. Az előző években megkezdett folyamathoz illeszkedve a megelőző állományvédelmi tevékenység különös hangsúlyt kapott az év folyamán is.

- Elkészült az intézmény átdolgozott állományvédelmi programja, valamint
- az ennek megvalósítására kidolgozott 2006. évi intézkedési terv.

Az osztály

- folytatta a raktári körülményekre (klímára) vonatkozó adatok gyűjtését és kiértékelését;
- folytatta a restaurálási munkák számítógépes dokumentálását;
- elvégezte a kiállítási céllal kölcsönzött iratok állapotleírását (6 kiállítás);
- írásban 10 esetben, szóban 40 esetben nyújtott szakmai tanácsokat külső intézményeknek.
- munkatársa külön megbízásként részt vett az NKÖM Levéltári Szakfelügyelet tematikus vizsgálatában 21 levéltárban.

Valamennyi osztályon folytatódott a sérült és elhasznált dobozok cseréje, az egész levéltárban összesen 956,39 ifm iratanyagot dobozoltak át (így különösen az I. Központi és regionális kormánysszervek (1526–1867) osztályán 419,60 ifm,

az V. 1945 utáni politikai kormánysszervek osztályán 187,13 ifm irat be/átdobozolására került sor).

2. Állományellenőrzés

Az éves állományellenőrzés külön terv alapján valamennyi szervezeti egységben megtörtént.

3. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)

2005-ben a levéltári anyagról továbbra is két módon készítettük biztonsági másolatokat: a hagyományos mikrofilmezés mellett ugrásszerűen nőtt a tömeges digitális felvételezés mennyisége – ez utóbbit részben külső vállalkozó végezte. A Bécsi kapu téri épületben őrzött, veszélyeztetett állapotú, értékes levéltári anyag digitális felvételezéséhez az épületben önálló – de a VIII. Reprógráfiai osztály szervezeti kereteiben működő – labort alakítottunk ki 2004-ben, ennek működése és teljesítménye beváltotta a hozzá fűzött reményeket.

Az iratórzó osztályok előkészítő tevékenysége a mikrofilmezés és a digitalizálás iratanyaggal ellátását szolgálta: mikrofilmezésre közel 1,7 millió pagina, digitalizálásra közel 250 000 pagina iratanyagot, 160 oklevelet készítettünk elő. Ezt a mennyiséget – figyelemmel az előző évi maradványra is – a levéltár műhelye nem tudta a tárgyévben felvenni, ez áthúzódik a következő év(ek)re is.

Biztonsági másolatokhoz előkészített iratanyag mennyiségi mutatói, 2005

osztály	mikrofilmezésre		digitalizálásra		összesen	
	ifm	pag.	ifm	pag.		pagina
I.	5,88	76 082 8 068 1 844		35 db		85 994 35 db
II.	71,96 0,27 9,00 44 köt.	592 671 1 734 65 991 4 848 3 917		1 köt.		669 161 1 köt.
III.	7,30	[73 000] 125 db		125 db		73 000 125 db
IV.	3,60	[360 00]	0,2	1 köt.		360 000 1 köt.
V.	49,68	[496 800]	24,72			496 800
VI.						
Összesen	147,69 44 köt.	1 684 955 125 db	24,74	160 db 2 köt.		1 684 955 pagina

A mikrofilmműhely 2005-ben 717 193 felvételt készített a Magyar Országos Levéltár anyagából. (843 388 összfelvétel: a saját anyagon felül az önkormány-

zati, egyházi és egyetemi levéltárak számára 24 179 felvételt, a Yad Vashem Intézet, a Holocaust Memorial Museum, a Burgenlandi Tartományi Levéltár és mások számára 101 506 felvételt.)

Ebben az évben a Magyar Országos Levéltár anyagáról készült mikrofilmekből 1 225 874 felvételt vettek állományba (1 419 783 felvétel állománybavétele: az önkormányzati és egyházi levéltárak anyagáról 21 337, az olasz anyagokról 3967, spanyolországi anyagból 110, a szlovákiai anyagról 135 006 felvétel). A Filmtár 2005. december 31-i állománya: 63 682 571 felvétel.

4. Restaurálás

A tervezett restaurálási munkák – beleértve a jelentős szolgáltatási igényeket is – teljesültek.

A Levéltár saját anyagából terv szerint és gyorssegély keretében elkészült: 48 db oklevél, 744+246 fólió missilis, 25 734+998 fólió irat- és könyvlap, 102+52 db/124+68 egység térkép, 40 db/42 egység tervrajz, 29 db/324 egység nyomtatvány, 10 címeres levél, 1 fotó, 1 db/2 egység családfa, 7 db ősfá, 40 db halotti címer, 1 plakát, 1 akvarell, 6 pecsétmásolat, 6 üvegnegatív konzerválása, 2 egész bőr és 2 papírkötés restaurálása, 1 mappa, 2 téka, 18 védődoboz elkészítése.

Az időkeret kevesebb mint 25%-ában (11,1%) külső megrendelők – 9 intézmény és 6 magánszemély – számára szolgáltatás keretében történt munkavégzés értéke 8 429 310 Ft (2004-ben: 2 945e Ft) volt (1377 fólió irat, 56 fólió missilis, 2 címereslevél, 1 pecsét, 1 pecsétmásolat, 33 db/35 egység térkép, 1 egész bőr kötés, 1 félbőr kötés, 1 papírkötés).

5. Állományvédelmi könyvkötés

A levéltári anyaghoz 8 félbőr, 35 egészvászon, 297 félvászon, 8 triplex kötés, 27 kötésjavítás készült – ezekkel együtt 6831 lapot konzerváltak. Ezen belül a levéltári kötetek kötése: 8 db félbőr, 9 db egészvászon és 7 db félvászon kötés. 290 könyvtári folyóirat félvászon és 16 db egészvászon kötet, 15 kötetnyi xeroxozott anyag triplex (8 db) vagy egészvászon (7 db) kötetet kapott. Szolgáltatásként 3 db egészvászon kötés készült. Ezenfelül a levéltári anyaghoz speciális dobozok, védőtokok, mappák és tékák is készültek. Az állományvédelmi könyvkötő ügyviteli kötetzeti munkálatokat is elvégzett (kartonlap, cédula vágása, borítópapír festése, doboz, védőtok, mappa készítése).

6. Fertőtlenítés

Szakmai döntés alapján fertőtlenítést csak végképp elkerülhetetlen, kizárólag kellően indokolt kivételes esetben – friss fertőzés, restaurálás előtt – végez az intézmény. A beszámoló évében 6 csomó és 7 kötet fertőtlenítésére került sor

1,82 ifm terjedelemben (Restaurálás előtt a K 736 (46–51. cs.), szolgáltatásként a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár számára 7 kötet).

7. Hangfelvételek, gyorsírásos anyag mentése

Folytattuk az MSZMP Politikai Bizottsága üléseiről 1980–1989 között készült hangfelvételek korábban áttett (legévelt vagy számítógépes szövegfájlba írt) szövegeinek ellenőrzését, javítását és kiegészítését. Az 1980–1984 közötti időszakról 25 000 oldalnyi leírás készült írógéppel, ezért indokolt volt ennek az anyagnak az informatikai rögzítése: a tárgyévben az 1980., 1984., 1985. évi ülések összesen 3815 oldalnyi szövegeinek ellenőrzését, javítását, véglegesítését végeztük el.

IV. Rendezés

Az intézményben őrzött levéltári anyag rendje folyamatos korrekcióra, finomításra és ellenőrzésre szorul. Ennek megfelelően – elsősorban a IV. Gazdasági szervek, az V. Politikai kormánysszervek (1945–) és MDP–MSZMP iratok osztályán, a VI. Gazdasági kormánysszervek (1945–) iratainak osztályán – kiemelt jelentőséggel bír az iratok középszintű rendezése.

A három osztályon több évre tervezett munkálatok folytak: az 1948 előtti anyagok leválasztása az államosított szervek iratairól, az egyes fondok, állagok összerendezése; az MSZMP KB Külügyi osztálya külön kezelt és az Országos Tervhivatal iratainak a rendezése. Ez utóbbi befejeződött.

Ellenőrző rendezésre – több osztály végzett ilyen jellegű munkát – a munkatervi irányelvek szerint csak indokolt esetben kerülhetett sor, elsősorban ott, ahol repertóriumok előkészítése folyik.

Az év elején befejeződött a Neoabszolútizmus kori iratoknak (D szekció, a teljes anyag 3227 ifm) a Bécsi kapu téri épületbe történő visszaköltöztetése.

A rendezési munkálatok mennyiségi mutatói, 2003–2005

Rendezés (~) jellege	2003	2004	2005 összes	osztály					
				I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Ellenőrző ~	611,98	1461,46 10 567 p.	690,22	277,34	123,71	175,39	19,32	42,98	51,48
Kiegészítő ~ ~		246,41	110,58			7,63	44,87		58,08
Raktári rend ~ ~	2825,40								
Alapszintű ~	64,80	102,04	159,4		40,00		1,56	117,84	
Középszintű ~	202,60	1122,3 36 888 p.	497,27			42,05	28,94	59,04	367,24
Darabszintű ~	97,27	63,39 1114 pe. 284 f. 236 tk./tr.	14,09 922 pe. 325 f.			3,60 922 pe. 325 f.	2,78	7,71	
Mintaállványozással	1238,82	472	1082,98		83,07		149,51	138,25	712,15

Rendezés (~) jellege	2003	2004	2005	osztály					
			összes	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
összekötött raktár~									
Átrendezés		2197,54 64 762 p.	59,65				59,65		
Címelés és jelzetelés		230,83 126 db	170,96 700 d.	20,38	700 d.	18,23	68,63	63,72	

Megj.: A mennyiségek mértéke ifm vagy: p.= pagina; pe. = pecsét; f. = fénykép; tk. = térkép; tr. = tervrajz; d. = doboz

V. Selejtezés

A IV. Gazdasági szervek osztálya elkészítette a Magyar Vasúti Forgalmi Rt., a VI. Gazdasági kormányzervek osztálya az Országos Tervhivatal TÜK iratai selejtezési tervét, amelyeket a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Levéltári Főosztálya jóváhagyott.

VI. Segédletkészítés

Középtávú szakmai célkitűzéseinknek megfelelően a beszámolási időszakban továbbra is nagy hangsúlyt fektettünk a segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák folytatását jelentette.

1. A Fond-X adatbázis számára további fondleírások készültek.
2. **Ismertető leltár** készítését folytatták a Kancelláriai Levéltárban.
3. **(Áttekintő) raktári jegyzékek** készültek valamennyi osztályon összesen 2122,79 ifm iratanyagról (2004: 2264,12 ifm, 2003: 1625,96 ifm).
4. A **repertóriumok** összeállításában jelentős előrehaladás történt: folytatódott a Helytartótanácsi és az Erdélyi Kormányhatósági Levéltárak, a Belügyminisztérium (III.), a Külügyminisztérium (II.), a Magyar Nemzeti Bank, az élelmiszeripari vállalatok, a vas-, fém- és gépipari vállalatok, a nyomda- és kiadóvállalatok repertóriumainak előkészítése, a Sajtó Levéltár, az egyesületek és testületek, a Károlyi nemzetségi Levéltár repertóriumainak kiegészítése, átdolgozása, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratai repertóriumának kiegészítése. Elkészültek – esetenként a lektorálást követő javítással együtt – a pecsétgyűjtemény (V szekció), a Magyar Általános Hitelbank (1867–1951), a gumiipari vállalatok (1890–1971), a kereskedelmi vállalatok (1916–1950), a villamosenergia-ipari és áramszolgáltató vállalatok (1891–1967), a villamosipari és finommechanikai vállalatok (1876–1951), a kereskedelmi vállalatok (1916–1950) repertóriumai.
5. A középkori Magyarország levéltári forrásainak adatbázisa kiegészült a nyomtatásban korábban megjelent okmánytárak (Hazai Okmánytár, I–VIII. köt., Szentpétery Imre–Borsa Iván: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke I/1-3., II/1.) jelzeteinek konkordanciájával, a MOL-

regeszták és egyéb forrás(publikáci)ók (DL 106083 A budai káptalan protokolluma, Szabolcs megye középkori oklevelei) szövegeinek beépítésével, megtörtént a hibák kijavítása, tovább folyt a DVD változat előkészítése, tesztelése. A Zsigmond-kiállításához kapcsolódó digitális felvételeket (117 oklevél és pecsétjeik) az adatbázishoz illesztettük. A Győri Egyházmegyei Levéltár középkori okleveleinek digitalizálása is megkezdődött, a képek a DL-DF adatbázis részeként is megjelennek.

6. Számítógépen rögzítették az Óváry Lipót-féle oklevélregeszták további részét (800 db).
7. Bővült a térképtári adatbázis 1245 új leírással; külső vállalkozók bevonásával befejeződött a korábbi leírások adatbázisba rögzítése (az adatbázis így több mint 30 000 – ellenőrzendő és javítandó – rekordot tartalmaz).
8. A Batthyány család levelezése jegyzékének ellenőrzése és kiegészítése befejeződött, ezzel az 58 286 tételes adatbevitel lezárult; a jegyzék adatbázisa – NKA-támogatással – elkészült, hálózaton és CD-n hozzáférhető.
9. Az Urbaria et Conscriptioes CD-n megjelent adatbázisba foglalt ismertető leírásainak folytatásaként a C 59 Departamentum urbariale – IV. rész – Urbéri tabellák: Árva, Bács, Borsod, Győr, Heves, Hont, Liptó, Máramaros, Moson, Nógrád, Nyitra, Pest, Sáros, Szepes, Ung, Vas megye urbáriumainak feldolgozása megtörtént.
10. Befejeződött a Királyi könyvek adatrögzítése (59–67. kötet), a korábbi kötetek (48–58) adatainak második javítása, valamint a hiányzó oldalak szkennelése, megkezdődött a végleges adatbázis ellenőrzése.
11. Folytatódott a Belügyminisztérium alapítványi ügyekre vonatkozó iratainak adatbázisba vitele, befejeződött az egyesületi mutatócédulák adatbázisának ellenőrzése, elkészült a Miniszterelnökség 1867–1910 közötti mutatókönyveihez a személynév- és tárgyszó-rendszer (a mutatókönyv digitalizált lapjait lehet majd ehhez az adatbázishoz kötni).
12. Befejeződött az 1950–1952 között keletkezett minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi jegyzékének az összeállítása.
13. Elkészült az MDP vezető szervei vegyes iratainak (1948–1956) jegyzéke.
14. Mintegy 90%-ban elkészült a Digitális Fotók Adatbázisa nyilvántartó program. A programot többek között felkészítettük bármilyen felépítésű jelzetrendszer kezelésére (a jelzettípusok kialakítása, a levéltári egységek típusba sorolása és a teauruszok feltöltése már folyamatban van), a program nyilvántartja továbbá a fotók megrendelőit, valamint nyilvántartja magukat a digitális fotókat is. A program használatát 2006-tól tervezzük.

VII. Kutató- és ügyfélszolgálat

1. Kutatószolgálat

A kutatóforgalom a beiratkozott kutatók számát tekintve kis mértékben (5%-kal) csökkent, de a kutatási esetek száma nőtt (7,4%), ami azt jelenti, hogy egy kutató átlagosan 8 alkalommal kutat, és ez továbbra is megterheli a kutatószolgálat személyi és tárgyi kapacitását. Változatlanul jelentős a családtörténet iránti érdeklődés, a filmtár anyagának használata. A külföldi kutatók száma 340 (2004-ben: 392) volt. A kutatói adatbázis (KUTINFO) technikai okokból néhány esetben nem működött, ilyenkor az adminisztrációt manuálisan végezték. A 2003-ban bevezetett egységes kutatási szabályzat alapján folytatódott az intézményen belüli eltérő gyakorlat fokozatos felszámolása, ám számos ponton továbbra is jelentős különbségek vannak az egyes kutatótermek között.

A központi (I.) épület két kutatótermének felújítására, bővítésére, korszerűsítésére vonatkozó elképzeléseket már évekkel ezelőtt megfogalmaztuk, mert az ún. Nagykutató teljes kapacitású 24, az ún. Kiskutató teljes kapacitású 12 férőhelye a napi 40/20 fős kihasználtság mellett már-már elviselhetetlen állapotokat okozott. A tárgyévben intézményünket is érintő maradványképzési kötelezettség miatt bevezetett kényszerű takarékoskodási intézkedések között a két kutatót összevontuk, és már csak egy helyszínen, de átszervezéssel továbbra is 36 helylyel fogadjuk a kutatókat.

Az iratanyag kutatásának egyes mennyiségi mutatói, 2003–2005

Kutatóterem	Kutatók			Kutatási esetek			Kérőlapok		
	2005	2004	2003	2005	2004	2003	2005	2004	2003
I. épület, Bécsi k. tér	1357	1428	901	8 249	7895	8381	10 336	10 243	9 452
II. épület, Hess A. tér	365	364	215	3 336	3623	3594	4 045	3 659	4 587
III. épület, Óbuda	1024	917	658	10 401	8949	8554	9 761	8 508	8 647
ebből filmkutató	899	754	535				8 321	6 908	6958
Összesen:	2746	2709	1774	21 986	20 467	20 136	24 142	22 410	22 686

A kutatók által megrendelt fénymásolatok száma **176 824** (2004: 161 160; 2003: 166 420; 2002: 214 485) darab volt, azaz az állományvédelmi okokból hozott korlátozó – és szolgáltatásbővítő – intézkedések nyomán sem csökkent a fénymásolatok készítése. Mikrofilmről 48 791 felvétel, színes (911) és fekete-fehér (1066) nagyítás, iratokról 190 906 digitális felvétel készült. Már az előző évben is jeleztük, hogy egyre növekszik a kutatói igény a saját digitális fényképezőgéppel készített felvételek iránt. Az állományrevíziót követően ezt a szolgáltatást is bevezettük, ami igen nagy népszerűségnek örvend (az ún. fotójegyért az érvényességi idő szerint regresszív árú díjat kérünk, így a bevételeink sem csökkennek.)

Reprográfiai szolgáltatások mennyiségi mutatói, 1999–2005

	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Mikrofilmről filmmásolat	48 791	50 730	63 028	53 516	66 350	57 259	50 074
Színes nagyítások	911	951	1 651	1 852	2 626	1 502	934
Fekete-fehér nagyítások	1 066	1 257	2 210	1 477	2 357	2 549	3 658
Fekete-fehér kisfilm/felv.	108	196	1 255	429	975		
Színes kisfilm/felv.	284	120	1 651	1 969	164		
Egyedi digitális rendelés	19 906	16 584	8 486	4 077	222		
Tömeges digitális felvétel	34 129	50 000	10 000				
Fénymásolat (Canon, Xerox)	176 824	161 160	166 420	214 485			

A kutatóforgalomról kialakított képhez hozzátartozik a filmtárból teljesített kölcsönzési esetek száma, ami ebben az esztendőben 471 eset és 1881 doboz volt: az elmúlt hét esztendőben az átlag közel 400 eset és 1550 doboz körül mozgott. Ez is jelzi, hogy az intézmény mily jelentős szerepet tölt be a helytörténeti forrásbázis közvetlen elérhetőségének biztosításában.

	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
kölcsönzési eset	471	508	412	393	407	360	415
kölcsönzött dobozok	1881	2011	1651	1527	1588	1489	1631

Levéltárközi kölcsönzéssel 9968 (2004: 6489; 2003: 2848) oklevélfényképet, 10 doboz xerox iratanyagot és 4 eredeti iratot kölcsönöztünk.

Négy belföldi kiállításra (kiemelt jelentőségű volt a Budapesti Történeti Múzeum Mária királyné kiállítása, a körmendi Batthyány kiállítás és az Országos Széchényi Könyvtár könyvtörténeti kiállítása) 65 eredeti oklevelet, iratot, térképet, kötetet, 1 oklevél nemesmásolatot, 21 pecsétmásolatot kölcsönöztünk, 3 esetben digitális vagy fényképmásolattal váltottuk ki az eredeti anyagot. Külföldi kiállításra (Oroszország, Moszkva és Szentpétervár) 2 eredeti iratot és 1 eredeti tervrajzotadtunk kölcsön, 1 esetben digitális másolattal váltottuk ki az eredetit.

2. Ügyfélszolgálat

A központi (I.) épület információs irodája – és a kutatótermek – a tájékoztatás elsődleges intézményi központjai, ahová több száz elektronikus levél (1369; 2004-ben: 1046), írásos, telefonos és személyes kérdés érkezik. Ezenfelül valamennyi osztálynak igen jelentős szóbeli és írásos tájékoztató munkát kell ellátnia, így a II. osztály 753 esetben végzett tudományos, ügyviteli, családtörténeti és egyéb tájékoztatást, az V. 1945 utáni politikai kormányzervek és MDP–MSZMP iratok osztálya 284 (2004-ben: 199; 2003-ban: 201) megkeresésre választott munkaviszony (utóbbi a magyar–NDK munkavállalói egyezményt érintette), 463 egyéb esetben; a kárpótlással kapcsolatos írásbeli megkeresések száma 35 volt.

VIII. Kiadványkészítés

A Magyar Országos Levéltár a kiadványkészítésben ebben az esztendőben is jelentős eredményeket ért el.

Megjelentettük a Levéltári Közlemények 2005. évi két kötetét (felelős szerkesztő Kerekes Dóra), társkiadóként, a Magyar Levéltárosok Egyesületével és az Önkormányzati Levéltárak Tanácsával, biztosítottuk a Levéltári Szemle (olvasószerkesztő Ólmosi Zoltán, szerkesztőségi konzultáns Katona Csaba) és a Turul (felelős szerkesztő Nyulásziné Dr. Straub Éva) megjelenését. Megjelent – megújult szerkesztőséggel – az Archivnet című 20. századi internetes forrásközlő folyóirat hat száma (felelős szerkesztő: Ólmosi Zoltán), benne munkatársaink 17 közleményével.

Részesei voltunk a Kosáry Domokos szerkesztésében elkészült Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába c. sorozat további kötetei előkészítésének. (Konzorcium az MTA Történettudományi Intézetével, koordinátor Kulcsár Krisztina)

Továbbra is együttműködtünk a Balassi Bálint Intézettel, az Országos Széchényi Könyvtárral, a Magyarágtudományi Társasággal a Lymbus. Magyarágtudományi Forrásközlemények (felelős szerkesztő Kerekes Dóra) kiadásában.

Kiemelkedően fontos eredmény volt, hogy a Bécs–budapesti Archív Kiadóval együttműködve – hosszabb előkészítő munka után – megindult a Magyar Történelmi Archívum sorozat, a magyar történelem egy-egy fontos eseményére vonatkozó dokumentumok fakszimile kiadása, amely a múlt iránt érdeklődők széles köréhez juttatja el a levéltárban őrzött forrásokat.

A 250. évfordulóhoz kapcsolódva jelentettük meg a Bécsi kapu téri palotáról készült képes albumot Archivum regni, regnum archivi címmel, Szelényi Károly fotóművész képeivel. Előkészítettük a kötet angol és német nyelvű változatát.

Sikeresen együttműködtünk egy-egy kiadvány hivatásos kiadókkal (Magyar Képek Kft., Gondolat Kiadó és Szent István Társulat) történő kiadásában.

Több munkatársunk publikált az év folyamán önálló köteteket, kisebb-nagyobb történelmi közleményeket, forrásokat, előadásokat tartott konferenciákon. Ezek felsorolását a munkatársak bibliográfiája tartalmazza.

Valamennyi kiadvány esetében a tartalmi és technikai szerkesztést a Szervezési osztály munkatársai végezték.

Egyes kiadványok megjelenése a technikai előkészítés elhúzódása miatt, mások a késedelmes elkészítés miatt (kéziratban az esztendő végén elkészültek ugyan, de további kiegészítések szükségesek ahhoz, hogy megjelenjenek) a következő évre tolódtak.

Továbbra sem sikerült maradéktalanul elérni, hogy minden intézeti kiadványnál pontos és részletes ütemterv készüljön. Változatlanul átgondolást igényel az intézményi kiadvány-politika a tekintetben is, hogy mely munkák kiadá-

sát kell önállóan felvállalni és mikor célszerű kiadókkal társulni valamely munka kiadására.

1. Megjelent kiadványok

Levéltári Közlemények, 2005. 1. és 2. szám (274 / 294 pag.)

Turul 1–4. szám (társkiadó)

Levéltári Szemle, 1–4. (társkiadó) (92 / 96 / 108 /108 pag.)

Lymbus. Magyarságtudományi forrásközlemények, 2005 (társkiadó) 412 pag.

*

Archivum regni, regnum archivi. A Magyar Országos Levéltár palotája. Szerk.: Érszegi Géza. (et alii) Magyar Képek, Veszprém–Bp., 2005. 80 pag.

Tanulmányok Érszegi Géza hatvanadik születésnapjára. Szerk.: Almási Tibor, Draskóczy István, Jancsó Éva. MOL, Bp., 2005. 414 pag.

Tildy Zoltán kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei, 1945. november 15.–1946. február 4. Szerk., jegyz. és bev. G. Vass István. MOL, Bp., 2005. 724 pag. + 16 pag. képmelléklet.

Szabó Csaba: A Szentszék és a Magyar Népköztársaság kapcsolatai a hatvanas években Magyar Országos Levéltár–Szent István Társulat Bp. 2005. 506 pag.

Majtényi György: A tudomány lajtorjája. „Társadalmi mobilitás” és „új értelmiség” Magyarországon a II. világháború után. Magyar Országos Levéltár – Gondolat, Bp., 2005. 266 pag.

Halász Hajnal–Katona Csaba–Ólmosi Zoltán: Dokumentumok II. Rákóczi Ferenc és társai újratemetésének történetéhez (1873–1906). MOL, Bp., 2004 [2005!] 268 pag.

*

Tuza Csilla: Abszolutizmuskori levéltár. II. köt. MOL, Bp., 2005. 244 pag.

Németh Kálmánné–Lázár Balázs: Az államosítás előtt működött villamosenergia-ipari és áramszolgáltató vállalatok repertórium, 1891–1967. MOL, Bp., 2005. 114 pag.

Sárközi Zoltán–dr. Kálniczkyne Katz Veronika: A Magyar Általános Hitelbank repertórium, 1867–1951. MOL, Bp., 2005. 242 pag.

Az MDP Központi Vezetősége, Politikai Bizottsága és Titkársága ülésének napirendi jegyzékei, 1948–1953. Összeáll. és bev.: Dr. T. Varga György. MOL. Bp., 2005. 220 pag.

Az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyagának jegyzékei. I. köt. Adattár. Összeáll. és bev.: Dr. Kisasszony Éva. MOL. Bp., 2005. 262 pag.

Levéltári Közlemények, Mutató, 1994–2004. Összeáll.: Evtimovné dr. Szabó Anikó. Bp., 2005. 102 pag.

*

A Magyar Országos Levéltár (The National Archives of Hungary / Das Ungarische Staatsarchiv / Les Archives nationales de Hongrie: angol, francia, német nyelvű színes ismertető). MOL, Bp., 2005. 64 pag.

A Kádár-korszak és a rendszerváltás. A IV. jelenkor-történeti konferencia előadásainak kivonatai. Szerk. és törd. UDVARDI Gábor. MOL, Bp., 2005. 44 pag.

1945 – véget ért a második világháború Magyarországon. Kiállítási katalógus. Szerk. ÓLMOSI Zoltán, KERÉKES Dóra. MOL, Bp., 2005. 56 pag.

*

Magyar Történelmi Archívum, Az Archív Kiadó gondozásában Bp., 2005–

Érszegi Géza: Az Aranybulla, 1222

Keresztes Csaba: Trianon, 1920

2. Elektronikus kiadványok, adatbázisok (CD, DVD)

ArchivNet, 2005. 1–6. szám

Magyarország Középkori Digitális Okmánytára, 1.0 (Pápai Jókai Mór Városi Könyvtárral és az Arcanum Adatbázis Kft-vel közösen)

Magyar Országos Levéltár, Levéltári segédletek I. (Arcanum Adatbázis Kft-vel közösen)

3. Elkészült, lektorált kiadványok

Lakos János: A Magyar Országos Levéltár története

Az MSZMP PB 1957. július–december közti üléseinek jegyzőkönyvei (Baráth Magdolna, Feitl István, Németh Jánosné, Tóth Anita)

A snagovi rabság. Dokumentumok Nagy Imre miniszterelnök és társai snagovi fogságának történetéhez. – munkacím (Baráth Magdolna, Sipos Levente)

Minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi jegyzékei 1950. február 25.–1952. augusztus 14. Szerk.: G. Vass István, összeáll.: Haász Réka, Katona Klára, Kurecskó Mihály, Szűcs László, G. Vass István.

Sunkó Attila: A Pecsétgyűjtemény (V szekció) repertórium (lektorálás utáni javítások)

Pataki Józsefné–Kugyela Ákos–Sváby Enikő: Gumiipari Vállalatok repertórium, 1890–1971.

Kálnoki Kis Tamás: A Magyar Országos Levéltár kiadványainak bibliográfiája

Levéltári Szemle, Repertórium, 11–54. évfolyam (1961–2004). Összeáll.: Nagy Gábor.

4. Munkában lévő kiadványok

Királyi könyvek, 1527–1918 DVD (Trostovszky Gabriella és munkatársai)

A Bánffy-kormány minisztertanácsi jegyzőkönyvei (1895–1899) (Koroknai Ákos)

Nagy Ferenc II. és III. kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei, 1946. november 20.–1947. május. (Szűcs László–Vass István–Haász Réka)

Kelemen Lajos levelestár: Vörös Endre levelei (Kálnoki Kis Tamás)

Pusztainé Pásti Judit: Kereskedelmi vállalatok repertórium (1916–1948)

Pataki Józsefné, Kőrösmezei András: Vas- fém- és gépipari vállalatok repertórium (1585–1967)

IX. Közművelődés és tudományos közélet

A korábbi évekhez hasonlóan a Levéltár minden lehetőséget felhasznált arra, hogy tevékenységét az intézmény sajátosságainak megfelelő formában megismertesse a közvéleménnyel. Az Európai Örökség Napjai rendezvényre (szeptember 17–18.) a II. világháború befejezése 60. évfordulója alkalmából a korszakra vonatkozó levéltári dokumentumokból rendeztünk kiállítást, amelyhez katalógust is készítettünk.

A kiállításokat és a központi épületet 48 csoportban 805 fő tekintette meg munkatársaink szakszerű ismertető vezetésével. Ezenfelül az Európai Kulturális

Örökség Napjai keretében 3057 látogató járt az épületben. A kétnapos rendezvényen 20 munkatársunk végzett vezetést. Három alkalommal tartottunk könyvbemutatót.

A beszámoló esztendejében az intézménynek a tudományos közéletben elfoglalt helyét jelentősen megerősítette a IV. Jelenkor-történeti Konferencia „A Kádár korszak és a rendszerváltás” előkészítésében és lebonyolításában vállalt szerepe. A kortörténet kutatása szempontjából igen jelentős tanácskozáson – amelynek programjában Aknamezők. A levéltárak és a tudományos kutatás – a rendszerváltástól a rendszerváltásig címmel önálló szekció is szerepelt – 43 referens és 12 felkért hozzászóló előadását a plenáris ülésen és hét szekcióban közel 400 fő hallgatta meg. Az intézmény munkatársai közül 8 fő tartott előadást vagy hozzászólást.

Az intézmény, a MEH Elektronikus Kormányzat Központjával együttműködve, jelentős szerepet vállalt a DLM Fórum E-kormányzat és e-iratok címmel rendezett három napos nemzetközi konferenciájának előkészítésében és a konferencia munkájában. Munkatársaink közül 10 fő vett részt a rendezvényeken.

Munkatársaink előadóként, levezető elnökként a Magyar Levéltárosok Egyesülete, az Önkormányzati Levéltárak Tanácsa, a Magyar Történelmi Társulat és az önkormányzati levéltárak számos rendezvényén működtek közre. Több munkatársunk töltött be jelentős szakmai közéleti tisztséget. Dr. Gecsényi Lajos főigazgató a MTA Közgyűlésének doktorképviselője, a MTA Történettudományi Bizottságának tagja, a Magyar Történelmi Társulat ügyvezető alelnöke, a Történelmi Szemle szerkesztőbizottságának, a Nemzeti Kulturális Alapprogram Bizottságának, az ELTE levéltár szakos záróvizsga bizottságának és több közalapítvány kuratóriumának tagja; dr. Szabó Csaba főigazgató-helyettes és dr. Körmendy Lajos az NKÖM Levéltári Kollégiumának tagjai; Prof. Dr. Érszegi Géza a Magyar Levéltárosok Egyesületének az alelnöke, a Balassi Bálint Intézet tudományos tanácsának tagja; Orosz Katalin a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület restaurátor szakosztályának az elnöke; Prof. Dr. Érszegi Géza, Albrechtné dr. Kunszeri Gabriella, Sölch Miklós az MLE választmányának a tagjai, Oross András a Fons folyóirat szerkesztőségének, Szigetváry Éva a KKDSZ Elnökségének tagja.

X. Könyvtár

A Központi Könyvtárban és a Fiókkönyvtárban munkatársaink fennakadás nélkül ellátták az olvasószolgálati, gyűjteménykezelési és feldolgozási, bibliográfiai feladatokat. A könyvtár vezetője kezelte a Levéltári Múzeum gyűjteményét. Új raktári helyre költözött a CD/DVD állomány, mert ideiglenes tárolóhelyét kinőtte; ugyanakkor az ésszerű tárolás érdekében a havonta frissülő

és eddig több példányban előfizetett Jogtárat szeptembertől hálózati (többfelhasználós) formában vásároljuk meg.

A könyvtári állomány 818 művel (könyv és folyóirat) 1646 kötetben gyarapodott, ami 5 234e forint értéket képvisel. Elektronikus adathordozó formájában 47 mű, 182 darab érkezett (1 474e Ft). Az állomány 60 098 műre, 119 779 kötetre, 241 elektronikus adathordozóra (912 darab) nőtt. A Corvina rendszerben üzemelő online katalógusban 4716 mű került az év folyamán feldolgozásra, ezzel 15 016 műre nőtt a katalógus állománya. Sürgős megoldásra vár a rendszert üzemeltető olvasószolgálati számítógép beállítása.

A könyvtár olvasószolgálati forgalma 2753 esetben 7560 művet tett ki 10 903 kötetel. (2004: 2627 eset, 7376 mű, 10 628 kötet).

Könyvtárközi kölcsönzés keretében 3 esetben 3 művet kaptunk 4 kötetben, tőlünk 21 esetben kértek 21 művet 29 kötetben (az előző évhez viszonyítottna a saját kéréseink száma a felére csökkent, a külsős kérések száma viszont megduplázódott, ez könyvtárunk fokozottabb könyvtárközi szerepét jelzi). Nemzetközi csere keretében 40 művet kaptunk 251 kötetben, 758e forint értékben, és a levéltár 41 művet küldött 756 kötetben 1 095 270 forint értékben; belföldi csere keretében 57 művet kaptunk 169 kötetben, 232 980 forint értékben, és a levéltár 25 művet 153 kötetben 142 430 forint értékben küldött partnereinek. A nemzetközi csere változatlanul jelentősen járul hozzá a külföldi szakfolyóiratok beszerzéséhez.

A magyarországi levéltárak 2002. évi kiadványainak bibliográfiája elkészült és elektronikus formában hozzáférhető.

XI. Nemzetközi kapcsolatok

Az intézmény a beszámoló évében is folyamatosan jelen volt azokon a nemzetközi szakmai fórumokon, amelyek az együttműködés irányainak és jellegének meghatározó rendezvényeit jelentik.

Az Európai Unió levéltári főigazgatóinak állandó konferenciáján (EBNA) Luxemburgban és Londonban Dr. Gecsényi Lajos főigazgató és dr. Reisz T. Csaba főigazgató-helyettes képviselték a Levéltárat.

Pénzügyi fedezet hiányában képviselőnk, Garadnai Zoltán csupán egy ízben volt jelen az Európai Unió külügyi levéltárainak találkozásán, amelyre ebben az esztendőben Luxemburgban került sor.

A beszámoló évében két esetben vettünk részt az Európai Unió által meghirdetett pályázat előkészítő megbeszélésein az osztrák egyháztörténeti munkabizottság (Kolostorok középkori okleveleinek adatbázisa és digitalizálása), illetve a Német Szövetségi Levéltár (Német nyelvű iratok az interneten) szervezésében.

A magyar–oroszi levéltári vegyes bizottság soros ülését Szentpétervárt rendezték meg. Napirenden a vegyes bizottság támogatásával kiadásra kerülő közös

kiadványok helyzetének áttekintése szerepelt. A főigazgató részt vett a vegyes bizottság védnöksége alatt készült Magyar hadifoglyok a Szovjetunióban c. dokumentumkötet orosz nyelvű kiadásának moszkvai bemutatóján.

Hasznos szakmai tapasztalatcserére került sor Berlinben a Német Szövetségi Levéltárban, ahol dr. Szabó Csaba, dr. Mikó Zsuzsanna és dr. Majtényi György az átmeneti irattárak működésével ismerkedtek meg.

A Szlovák Levéltári Igazgatóság vezetőjével és munkatársaival Pozsonyban tekintettük át a magyar–szlovák mikrofilmcsere-egyezmény végrehajtásának tapasztalatait.

Fogadtuk a Szerb-Montenegrói Államszövetség szövetségi levéltárának vezetőjét – Mijomir Vujačić urat – és munkatársait, akikkel megbeszélést folytattunk a két intézmény közötti együttműködés lehetőségeiről, továbbá Prof. Dr. Hartmut Webert, a Német Szövetségi Levéltár elnökét, aki tanulmányozta az intézmény munkáját.

Sajnálatos módon a Román Nemzeti Levéltár halogató magatartása következtében nem írtuk alá az előző évben előkészített együttműködési szerződést.

Képviseltettük magunkat – Rácz György által – a Luxemburgi Zsigmond császár és király életéről, valamint prof. Dr. Érszegi Géza, Sölch Miklós és dr. Németh István személyében a középkori egyházi oklevelek digitalizálásáról Bécsben rendezett nemzetközi konferenciákon. Társrendezői voltunk Münchenben a Barokk és felvilágosodás Németországban és Magyarországon című tanácskozásnak, ahol Kulcsár Krisztina előadást tartott, Gecsényi Lajos szekcióelnök volt. Szatucsek Zoltán előadást tartott a szlovéniai levéltárak nemzetközi konferenciáján. Katona Csaba a Magyar–Török Baráti Társaság küldöttségének tagjaként részt vett a Thököly- és Rákóczi-emigrációval kapcsolatos törökországi megemlékezéseken.

A nagykövetség munkatársaival meglátogatta intézményünket Ursula Seiler-Albring asszony a Német Szövetségi Köztársaság nagykövete, valamint Simonyi András nagykövet kíséretében Tom Lantos az Amerikai Egyesült Államok kongresszusának tagja.

XII. Képzés és továbbképzés

A Levéltár a kulturális szakemberek szervezett továbbképzési rendszeréről szóló miniszteri rendelet alapján támogatta munkatársai továbbképzését.

Doktori fokozatot szerzett egy fő, egyetemi diplomát szerzett 5 fő (levéltár, történelem, restaurátor, könyvtár-informatikus szakon), egy-egy fő államvizsgát tett az Államigazgatási Főiskolán, illetve megkezdte államvizsgáit az ELTE ÁJK-n. Egyetemi doktori képzésben összesen 9 fő vesz részt (ELTE, PPKE, Debreceni Egyetem, Magyar Képzőművészeti Egyetem), felsőfokú történelem szakos képzésben 1 fő, könyvtáros képzésben 1 fő, restaurátorképzésben 3 fő

vett részt. Segédlevéltárosi képzésben 3 fő, levéltári kezelői képzésben 10 fő fejezte be tanulmányait.

Az év folyamán az iratórző osztályokon mindkét félévben 11-11 héten át összesen 16 nappali tagozatos levéltár szakos hallgató folytatott szakmai gyakorlatot.

A különböző típusú oktatási formákban (segédlevéltáros, levéltári kezelő, irattáros tanfolyamok) összesen 187 fő oktatását biztosítottuk, részben saját munkatársaink közreműködésével.

Az intézmény belső oktatásában (a levéltári munkához kapcsolódó jogszabályok és szabályzatok) valamennyi arra kötelezett munkatársunk (153 fő) részt vett és záródolgozatot írt.

Az *e-Archívum* bemutatására a közlevéltárak képviselőinek konzultációt, majd a szükséges ismeretek elsajátítására saját munkatársainknak és a közlevéltárak kijelölt munkatársainak oktatást tartottunk.

Számos munkatársunk vett részt a Magyar Levéltárosok Egyesülete vándorgyűlésén és informatikai szekciójában, valamint a megyei levéltárak rendezvényein, többen tartottak előadást.

A Magyar Levéltárosok Egyesületével közösen szervezett szakmai napon A levéltárak szerepe az információs társadalomban címmel előadást tartott Prof. Dr. Hartmut Weber a Német Szövetségi Levéltár elnöke.

Az Állományvédelmi osztály munkatársai közül Albrechtné dr. Kunszeri Gabriella és Orosz Katalin az ICOM-CC konferencián vettek részt Hágában, a IADA budapesti tanácskozásán 9 restaurátor volt jelen az intézményből, Szlabey Dorottya Pozsonyban és az Egyesült Államokban fotókonzerválási tanfolyam hallgatója volt.

Egy munkatársunk a francia levéltári igazgatóság által szervezett Stage Technique International d'Archives tanfolyam hallgatója volt.

XIII. Vezetés, ügyvitel

1. A munkarend által megkívánt gyakorisággal megtartottuk a különböző szintű vezetői értekezleteket, osztályértekezleteket. Sor került az összmunkatársi értekezletre is.
2. A jogszabályi előírásoknak megfelelően biztosítottuk az NKÖM Levéltári Kollégiuma működését, amelynek titkári feladatait Klettner Csilla látta el. Dr. Lakos János vezető szakfelügyelőként, dr. Koroknai Ákos és dr. Kisasszony Éva szakfelügyelőként működtek.
3. Elkészítettük és közreadtuk a levéltárak éves statisztikai adatszolgáltatását és a közlevéltárak éves gyarapodási jegyzékét, vezettük a levéltárak központi nyilvántartását.
4. A központi postázó kifogástalanul ellátta feladatát.

5. Az intézményi belső műhelyek (nyomda és könyvkötészet) biztosították a levéltári anyag rendezéséhez szükséges borítók elkészítését, az iktató- és mutatókönyvek kötését, a repertóriumok és mutatók nyomtatását és kötését (5 kötet és 2 füzet), oktatási anyagok másolását.
6. A Levéltár éves ügyiratforgalma 7389 db volt, ami a tavalyi évhez hasonlóan 10%-os emelkedést mutat az előző évhez képest (2004: 6714; 2003: 6143).

Budapest, 2006. március 20.

(Prof. Dr. Gecsényi Lajos)
főigazgató